

Respect pentru oameni și cărți

DANA VOLOSEVICI

Coperta și soarele ediției Pro Universitaria

Este deosebit de sănătosă prezentarea cărții de la Libris Pro Universitaria

Nicio pagină din această carte nu poate fi copiată fără permisiunea editurii.

ARGUMENTUL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ACR 137/2010

METODOLOGIE JURIDICĂ

În cadrul unei cursuri de metodologie juridică, studenții și profesorii se întâlnesc într-o atmosferă de dezbatere și de învățare.

În cadrul unei cursuri de metodologie juridică, studenții și profesorii se întâlnesc într-o atmosferă de dezbatere și de învățare. În cadrul unei cursuri de metodologie juridică, studenții și profesorii se întâlnesc într-o atmosferă de dezbatere și de învățare. În cadrul unei cursuri de metodologie juridică, studenții și profesorii se întâlnesc într-o atmosferă de dezbatere și de învățare.

- Curs practic -

Aș deci să îmi să devin și să ești tezător, propusă în lucrarea precedentă într-o curs dedicat creanței metodologice românești. Ceaștă își propune să fie un ghid în înțelegerea și exercitarea creanțelor românești, un creator de zonă pentru tineri studenți, care se găsesc în cunoștința creanțelor românești și cunoștințelor juridice răbdarea de a deveni învățător.

Septembrie 2016

Autore

CUPRINS

Argumentum	5
-------------------------	----------

Capitolul 1 - Metodologia juridică

1. Conceptul de metodologie juridică	9
1.1. Metoda logică	11
1.2. Metoda istorică.....	14
1.3. Metoda comparativă	16
1.4. Metoda sociologică.....	17
1.5. Metoda statistică	19

Capitolul 2 - Documentarea juridică

1. Surse principale	25
1.1. Cursul universitar	25
1.2. Manualele	26
1.3. Lucrările juridice specializate, monografiile, tezele de doctorat.....	26
1.4. Revistele de drept.....	28
1.5. Codurile și legile adnotate	31
1.6. Jurisprudența	33
1.7. Legislația	43
1.8. Documentarea în dreptul comparat.....	48
2. Surse suport.....	50

Capitolul 3 - Redactarea unei lucrări

1. Delimitarea subiectului.....	53
2. Planul lucrării	56
2.1. Tipuri de plan.....	57
2.2. Structura planului	59
3. Redactarea textului	61
3.1. Părțile lucrării	61
3.2. Stilul lucrării.....	63
3.3. Citarea surselor	67
3.4. Folosirea abrevierilor	71

Capitolul 4 - Câteva considerații despre plagiat	73
1. Dreptul de autor	73
2. Consecințe ale încălcării dreptului de autor.....	77
2.1. Răspunderea civilă.....	78
2.2. Răspunderea penală	79
2.3. Răspunderea disciplinară, profesională și administrativă	80
2.4. Anularea diplomei. Retragerea titlului de doctor.....	84
Capitolul 5 - Soluționarea cazului practic.....	87
1. Notiunea de soluționare	87
2. Etapele soluționării cazului practic.....	89
2.1. Calificarea juridică a datelor	92
2.2. Stabilirea și interpretarea normelor juridice aplicabile.....	92
Capitolul 6 - Prezentarea unei lucrări	113
1. Pregătirea prezentării.....	113
2. Redactarea prezentării	116
3. Suportul vizual al prezentării	119
4. Ethos, pathos, logos în prezentare	125
Capitolul 7 - Tehnica legislativă	127
1. Sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației	127
2. Reguli de tehnică legislativă	132
2.1. Elaborarea actului normativ	132
2.2. Redactarea actului normativ	135
2.3. Structura actului normativ.....	138
2.4. Evenimentele legislative	141
2.5. Acte ale organelor și autorităților administrației publice	152
Bibliografie	157

Capitolul 1

METODOLOGIA JURIDICĂ

In luna mai a anului 2016, IBM a anunțat lansarea primului avocat cu inteligență artificială, Ross, angajat rapid de Baker & Hostetler, una dintre firmele de top din avocatura americană. Spre deosebire de bazele de date legislative, Ross poate citi și înțelege limbajul juridic, poate postula ipoteze, cerceta legea, jurisprudența și doctrina și genera soluții juridice. Mai mult decât atât, Ross învăță din experiență, dobândind viteză și cunoaștere pe măsura interacțiunii cu el¹. Revoluția adusă de IBM și Watson reprezintă, de fapt, crearea primului cercetător al dreptului cu inteligență artificială. Pentru programarea acestui cercetător a fost necesară implementarea de operații, procedee și tehnici de analiză juridică, gândirea sa artificială dezvoltându-se pe o piramidă de metode, care relaționează între ele. Existența lui Ross ne demonstrează că gândirea juridică se construiește științific, cu ajutorul instrumentelor specifice metodologiei juridice.

1. CONCEPTUL DE METODOLOGIE JURIDICĂ

Lege și drept

Întorcându-ne în spațiul uman, este necesar să facem diferența dintre lege și drept. Legea reprezintă o normă de conduită, cu caracter obligatoriu, edictată de stat. Dreptul este o știință socială, care analizează necesarul calitativ și cantitativ al acțiunii normative a statutului și determină efectele normei juridice prin interpretarea acestieia.

¹ Susan Beck, *AI Pioneer ROSS Intelligence Lands Its First Big Law Clients*, The American Lawyer, 6 mai 2016, <http://www.americanlawyer.com/id=1202757054564/AI-Pioneer-ROSS-Intelligence-Lands-Its-First-Big-Law-Clients?slreturn=20160705080157>, accesat 26 mai 2016.

Dreptul acționează la nivel impersonal, prin stabilirea normelor de conduită pentru situații ipotetice date, dar și la nivel de caz, prin interpretarea normelor generale de conduită urmărindu-se rezolvarea unor situații de fapt punctuale. La rândul lor, situațiile punctuale generează soluții care pot conduce la modificarea sau completarea legii, în vederea adaptării acesteia la realitatea socială.

Definiția metodologiei juridice

Pentru cunoașterea dreptului este necesară utilizarea unui sistem de principii și norme de organizare a cercetării prin intermediul cărora sunt elaborate metode, procedee și tehnici de cercetare. Toate acestea formează metodologia, metodologia juridică referindu-se la „principiile cunoașterii științifice a fenomenului social al dreptului, la operațiile, procedeele, tehniciile acestei cunoașteri”².

Mircea I. Manolescu înțelegea prin metodologia juridică „știința metodelor juridice, adică a căilor pentru descoperirea adevărului despre realitatea juridică”³.

Profesorul Nicolae Popa definește metodologia juridică ca „un sistem al celor factori de relativă invariантă într-un număr suficient de mare de metode, factori ce au ca obiect raporturile, legăturile, relațiile ce se stabilesc între diferite metode în procesul cunoașterii fenomenului juridic”⁴.

Definiția metodei

Metoda este un ansamblu de principii și norme utilizate pentru cunoașterea unui fenomen sau a unor elemente dintr-un fenomen⁵. „Metoda în general înseamnă procedarea sau calea pe care gândirea umană o urmează pentru a ajunge la adevăr. Se înțelege, deci, prin metodă complexul

² R.I. Motica, Gh. Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2001, p. 24.

³ M.I. Manolescu, *Forme de socializarea dreptului (Sociologia transformărilor dreptului – prezentare)*, în „Revista Fundațiilor Regale”, serie nouă, anul XII, nr. 12, decembrie, 1946, p. 78.

⁴ N. Popa, A. Răducanu, *Quelques considérations sur la notion de la méthodologie juridique*, Analele Universității București, seria Drept, nr. 2/1983, p. 34.

⁵ C.-E. Burtea-Cioroianu, E.-V. Nicola, *Metodologie juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 15.

Respect pentru oameni și cărți

de reguli, cărora gândirea trebuie să li se conformeze în procesele ei de cunoaștere.”⁶

Metodologia juridică utilizează primordial metode specifice însă, în contextul apariției disciplinelor de graniță, precum și a cercetărilor interdisciplinare, se ajunge la apropierea unor metode ce aparțin altor științe. Principalele metode ale cercetării științifice juridice rămân metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă și metoda sociologică. Alături de acestea vom analiza și metoda statistică, dată fiind importanța pe care o dobândește în cadrul cercetării juridice.

Gândirea juridică se construiește și se antrenează prin aplicarea acestor metode, care generează cercetarea dreptului. Ceea ce Ross a fost determinat prin programare să realizeze, juristul dobândește prin înțelegere, rigoare și exercițiu.

1.1. METODA LOGICĂ

Aplicarea metodei

Metoda logică este prioritară în înțelegerea dreptului, întrucât cercetarea sensului normei juridice se realizează prin utilizarea categoriilor și raționamentelor logice. Înlăturând din raționament ceea ce nu este esențial dreptului, teoria juridică caută să ajungă la ceea ce este caracteristic acestuia.

În domeniul dreptului este folosită cu precădere logica formală, deoarece ea operează cu propoziții și noțiuni ale limbajului natural. Logica juridică este o logică aplicată care are drept scop analiza raționamentelor juridice și elaborarea unor reguli ale argumentării eficiente. Dreptul în sine este un sistem de norme organizate în ramuri și instituții juridice, norme care relaționează între ele atât pe plan orizontal, cât și pe plan vertical. Astfel, normele

⁶ G. Del Vecchio, *Lecții de filosofie juridică*, Trad. J.C. Drăgan, Editura Europa Nova, p. 39.

juridice fac parte dintr-un sistem ierarhizat, piramidal, dominat de constituția unui stat. Ca regulă, nivelul inferior de legislație nu poate veni în contradicție cu nivelul superior, iar pe măsură ce scade forța juridică se observă o trecere de la principiu și concept la drept aplicat, pragmatic.

Metoda jurisconsultilor romani

În cadrul acestei structuri, pentru a se construi un sistem de cunoștințe ordonat pe categorii și concepte funcționale, trebuie menționată metoda jurisconsultilor, bazată pe arta de a separa, adică de a face diferența dintre drept și non-drept, de a delimita apoi perimetruul dreptului și de stabili un sistem juridic autonom. Principalele metode utilizate erau inducția și deducția.

În inducție, se pleacă de la observații și se creează o ipoteză sau un model științific. Așadar, plecând de la ceea ce s-a observat la un număr relevant de cazuri, se generalizează la întreaga categorie. Ca regulă, pentru a putea generaliza, este necesară îndeplinirea următoarelor condiții:

1. Un număr suficient de mare de observații
2. Observațiile să fi fost efectuate în condiții diferite
3. Nicio observație să nu fie în contradicție cu celelalte observații.

Raționamentul inductiv este alcătuit din următoarele etape: observare – regularitate – ipoteze – teorie.

În deducție, se pleacă de la ipoteză, pentru a o aplica de diverse observații. Raționamentul deductiv pornește de la general, trecând la specific. Etapele raționamentului sunt: teorie – ipoteze - observare – confirmare.

Deși aplicarea raționamentelor inductive a permis jurisconsultilor romani să creeze drept pornind de la analizarea unui număr relevant de spețe, dreptul este considerat o știință deductivă.

Silogismul în drept

Silogismul este tipul fundamental de inferență deductivă alcătuită din trei propoziții categorice, din care două sunt premise, iar a treia este concluzie.

Structura silogismului judiciar:

- Respect pentru oameni și cărți
- Premisa 1: Dacă o persoană produce alteia un prejudiciu, trebuie să îl acopere în integralitate.
 - Premisa 2: A i-a produs un prejudiciu lui B
 - Concluzie: A trebuie să acopere prejudiciul produs lui B.

Premisa 1 enunță regula de drept, afirmând în termeni generali și abstracți că, în cazul ipotezei date, se va produce consecința enunțată. Regula de drept își are izvor într-o normă juridică, astfel încât cel care este chemat să facă aplicarea regulii trebuie să identifice norma juridică.

Premisa 2 prezintă situația de fapt care se integrează în ipoteza abstractă a regulii de drept. Pentru o corectă stabilire a premisei 2 trebuie pusă în paralel situația de fapt și regula de drept. Orice eroare în reținerea situației de fapt are deci impact asupra silogismului.

În cadrul acestei premise situația se fapt se califică juridic pentru a putea intra în relație cu norma de drept care, prin definiție, este abstractă.

Concluzia reprezintă rezultatul confruntării situației cu fapt cu norma de drept. Concluzia poate recunoaște sau nu pentru situația de fapt consecința prevăzută de regula de drept. Așadar, cazului individual i se aplică norma generală.

Analogia juridică

Analogia juridică este unul dintre cele mai vechi procedee juridice, utilizate atât de către interpretul dreptului, cât și de către legiuitor. Analogia constă în extinderea unei dispoziții legale care reglementează o anumită ipoteză la o altă ipoteză, care nu are reglementare legală, dar care este asemănătoare cu prima în punctele esențiale ale acestora.

Interpretarea legii

Interpretarea juridică constă în determinarea sensului unui text pentru a preciza acțiunea regulii în contextul aplicării sale. Între metodele tradiționale de interpretare a legii, gramaticală, sistemică, istorico-teleologică și logică, aceasta din urmă ocupă un loc privilegiat, contribuind la dezvoltarea dreptului prin construirea argumentației juridice.

1.2. METODA ISTORICĂ

Noțiune

Metoda istorică presupune cercetarea dreptului din punct de vedere al evoluției sale raportate la etapele istorice traversate de societate. Dreptul este o știință socială, care reglementează organizarea și funcționarea statului și relațiile dintre persoanele publice și cele private, fiind astăzi puternic influențat de etapa istorică și de organizarea socială în care este creat și acționează.

Relația drept – valori sociale

În primul rând, dreptul este *creat* în funcție de valorile pe care societatea le are la un moment dat. Pornind de la reglementările constituționale și în concordanță cu politicile publice, sistemul normativ reflectă, de fapt, modul în care societatea se raportează la ea însăși, prin relațiile pe care le clădește între elementele sale. Ceea ce într-o anumită etapă de dezvoltare istorică era privit ca făcând parte din normal, ca, de exemplu, sclavia sau interdicția de a vota stabilită pentru anumite categorii sociale, este calificat azi ca derapaj nu numai de la normele legale, dar și morale.

În al doilea rând, dreptul este aplicat în funcție de etapa politico-istorică în care se află o anumită societate. În perioada imediat următoare schimbărilor de regim politic, înainte de modificarea cadrului normativ, se produce o schimbare de abordare în *interpretarea și aplicarea* normelor juridice, astfel încât acestea să poată corespunde noilor valori ale societății.

În al treilea rând, dreptul este *analizat și explicat* în funcție de momentul istoric în care se produce analiza. Același subiect de analiză, Codul civil de la 1864, dă naștere la abordări diferite, în funcție de etapa istorică în care este efectuată aceasta.

„Codul civil român din 1864 a fost un cod burghez prin concepția care i-a stat la bază, prin normele pe care le-a cuprins, prin felul cum a reglementat instituțiile juridice ale acestei ramuri a dreptului. A fost o lege individuală, formalistă și cu pronunțat caracter de clasă. S-a spus, și pe bună dreptate, că acest cod a fost expresia tipică a egoismului burghez, codul individualismului economic. Codul civil din 1864 a fost codul proprietarilor, al patronilor și al creditorilor.”

D.V. Firoiu, *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1976, p. 186.

„Prin adoptarea acestor coduri (Codul civil, Codul penal, Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală n.n.) s-a constituit, în linii generale, sistemul de drept burghez, s-a creat cadrul juridic necesar pentru dezvoltarea celor mai moderne legișlații în materie; introducând norme și instituții juridice dintre cele mai evolute, opera legislativă a lui Cuza a plasat România în rândul țărilor cu cea mai înaintată legișlație.”

E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc*, Ediție revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, p.256.

Pe de altă parte însă, păstrarea peste timp, orânduirii sociale, revoluției tehnologice a unor norme de drept, aşa cum este cazul principiilor păstrate din dreptul roman în materia dreptului civil, demonstrează existența unei anumite constanțe juridice, a unui nivel de reglementare care este acceptat ca just, dincolo de parcursul istoric. Aplicarea metodei istorice, permite deci identificarea normelor juridice care continuă să producă efecte chiar la distanță de mii de ani și, în plan conceptual, demonstrarea nevoii intrinseci a omului pentru just[-iție].

Dreptul ca parte a evoluției istorice

Analiza cronologică a construcției juridice a unui stat trebuie făcută în contextul dezvoltării sale, parcurgându-se etapele istorice și socio-politice. În plus, pentru particularitățile pe care le are astăzi o anumită instituție juridică, astfel cum aceasta este reglementată de lege sau adaptată de practică, este relevant să se meargă înapoi în timp, către geneza respectivei instituții, cadrul în care aceasta a apărut și modul în care a evoluat în timp, în relație cu evoluția societății. Spre exemplu, relația asociativă legată de exploatarea terenurilor agricole și forestiere trebuie analizată pornind de la statul obștilor, instituție care a apărut chiar înainte de constituirea statelor feudale românești⁷. Reglementarea fondului funciar și a asociațiilor agricole nu poate ignora componenta istorică a instituției juridice.

1.3. METODA COMPARATIVĂ

Apariția metodei

Metoda comparativă este, aşa cum învederează Profesorul René David⁸, la fel de veche precum dreptul însuși. Fraza de început a Politicii lui Aristotel⁹, „*De vreme ce observăm că orice cetate este un fel de comunitate și orice comunitate este constituită în vederea unui bine...*” are ca bază un studiu comparat al unui număr de 153 de constituții ale orașelor grecești și barbare. Legea celor XII Table, primul corp de legi romane scrise, a fost redactată după studiul legilor orașelor grecești.

Începând cu secolul al XX-lea, preocuparea științifică pentru dreptul comparat a crescut semnificativ, primul

⁷ E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc*, Ediție revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 47.

⁸ R. David, C. Jauffret-Spinosi, *Les grands systèmes de droit contemporains*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2002, p. 1.

⁹ Aristotel, *Politica*, Trad. Raluca Grigoriu, Editura Paideia, București, 2001, I. 1252a.